

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Crisis Theologica

Cárdenas, Juan de

Sevilla, 1687

Dissertatio V. An infidelis excusetur à peccato infidelitatis, dum Religio Catholica sibi proponitur vt probabilior, & sua secta vt minus probabilis?

[urn:nbn:de:hbz:466:1-75689](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-75689)

DISSERTATIO V.

An infidelis excusetur à peccato infidelitatis, dum Religio Catholica sibi proponitur ut probabilior, & sua secta ut minus probabilis?

CAPVT I.

Proponitur propositio quarta, & iruestigatur sensus illius?

SUMMARIUM.

Opinio Lumbierij circa sensum propositionis damnatæ. n. 2.

Opinio Filguera de sensu eiusdem propositionis. n. 3.

Item opinio Bernardi de Hozes. Ibid.

Non datur in infideli vera probabilitas de sua secta, sed solum apparens. n. 4.

Verus sensus propositionis damnatæ. n. 5.

1. **P**ropositio quarta inter damnatas ab Innocentio XI. hæc est. *Ab infidelitate excusabitur infidelis non credens ductus opinione minus probabilis.* Et ut sensus huius propositionis damnatæ examinetur; & sana doctrina teneatur iuxta mentem Romanæ Cathedræ, operæ pretium est discutere, quem sensum illi propositioni attribuant scriptores, qui eiusmodi propositiones damnatas exposuerunt.

Lumb. 2. Igitur Raymundus Lumbier tom. 3. Sum. Hispaniæ in expositione quartæ propositionis num. 1766. ait, damnatam manere opinionem, quæ docet, non sufficere notitiam probabilioris de veritate Fidei Catholice, ut infidelis maneat obligatus ad credendum; atque adeo ex mente Romanæ Cathedræ infidelis, eo ipso quod sibi proponatur ut probabilior

doctrina Ecclesiæ Catholice, tenetur præcepto credendi veritates Catholicas. Quando autem ipse dixit alibi, requiri evidentiam credibilitatis mysteriorum Fidei Catholice, ad hoc ut infidelis teneatur præcepto credendi mysteria eiusdem Fidei; explicat, per evidentiam credibilitatis, se intelligere evidentiam maioris probabilitatis, & ex hoc capite affirmat, suam sententiam non subiacere huic damnationi. Sed existimo, & ut certum mihi persuadeo, hunc non esse sensum propositionis damnatæ, iuxta mentem Romanæ Cathedræ; ut mox videbimus.

3. Emmanuel de Filguera in expositione huius quartæ propositionis in fine illius affirmat, infidelem neque ex probabili, neque ex probabiliori opinione posse credere, aut elicere actum fidei? Et si inquiras, quomodo non excusetur à peccato infidelitatis, dum habet opinionem probabilioris de veritate Fidei Catholice; respondet, ideo non excusari, [quia mysteria Fidei sunt evidenter credibilia; sique intellectus evidente credibilitate obiecti ita ducitur ad assensum, ut prudenter nequeat dubitare, aut formidare de illius veritate.] quasi peccatū infidelitatis detur tunc in infideli, quia cum obiectum sit evidenter credibile, infidelis habet solum cognitionem probabilem, aut probabilioris. Sed revera non attingit scopum, ut ex dicendis constabit.

Mag. Hozes in explicat. prop. 4. Hozes. n. 5. & 8. aliam subivit semitam. Afferit enim, ubi infidelis habet maiorem probabilitatem de Fide Catholica, quam de sua secta, licet non possit credere Fide supernaturali cum sola opinione probabili; tenetur tamen deserre suam infidelitatem, & implere præceptum negativum, quod obligat semper, & pro semper, & consistit in eo, quod quis non habeat assensum contrarium Fidei; non tamen tenetur statim ad eliciendum actum positivum Fidei,

Fidei, quia iste non componitur cum opinione dumtaxat probabili. Sed neque sic videtur satisfieri difficultati.

4. Supponimus autem dari non posse, etiam in infideli veram probabilitatem de veritate sectæ erroneæ: quia contra certitudinem nulla potest dari vera probabilitas. Nam, ut dixi in 3. part. Crif. Theol. disp. 55. num. 2. assensus probabilis est incertus, id est, nec certus, nec certo falsus: & propositionis certæ contradictoria est certo falsa. Si ergo daretur assensus vere probabilis de propositione contradictoria veritatis Fidei, quæ certa est, esset certo falsus & non certo falsus: certo falsus, quia contradictoria, quæ opponitur propositioni certæ, est certo falsa; non certo falsus, quia probabilis, de cuius essentia est esse nec certum, nec certo falsum. Vide in 1. part. Crif. Theolog. disp. 4. num. 6. Probabilitas ergo, quam concedimus in infideli circa veritates Fidei, & errores sectæ, est solum apparens: quatenus id, quod certum, aut certo falsum est, illi proponitur ut verisimile, & probabile: vel quia non attendit ad rationes evidentes; vel quia nescit ponderare evidentiam illarum.

5. Igitur nullo meliori modo possumus indagare sensum huius quartæ propositionis damnatæ, quam ex verbis Authoris, qui eam propositionem asseruit, nempe Ioannis Sancieri, in selectis disp. 19. num. 7. vbi sic differit. [Sicut in alijs materijs, vbi offensa mortalis intercedere posset, faterentur ipsi, eam non committi ab operante ex opinione minus probabili, licet res maximi momenti sit, Deum offendere mortaliter, vel non; sic quoque ab infidelitate excusabitur infidelis non credens ductus ex opinione minus probabili.] Hucusque Ioann. Sancierus. Itaque sensus propositionis est quod sicut in alijs materijs, & præceptis excusatur homo à peccato, si sequatur opinio-

nem minus probabilem de non peccato; ita in præcepto credendi veritates Fidei Catholicæ excusabitur infidelis à peccato infidelitatis, si habeat opinionem minus probabilem (scilicet probabilitate apparente) de credibilitate sectæ erroneæ.

CAPVT II.

Legitima probatio falsitatis eius propositionis damnatæ.

SVMMARIVM.

Discrimen, quod datur inter probabilitatem, quæ versatur in infideli circa mysteria Fidei, & eam, quæ datur in materijs moralibus. n. 6.

Probabilitas, quæ datur in infideli circa mysteria Fidei includit ignorantiam vincibilem. n. 7.

Qui habet ignorantiam vincibilem de præcepto, tenetur conari certitudinem, vel sequi strictiorem partem. n. 8.

Ignorantia, quæ invenitur in opinionibus moralibus, est invincibilis. n. 9.

Quomodo infidelis possit præstare maiorem diligentiam, ut perveniat ad certitudinem? n. 10.

Dum infidelis præstat debitam diligentiam pro invenienda certitudine, non peccat. n. 11.

Quomodo infidelis non excusetur à peccato infidelitatis propter opinionem minus probabilem? n. 14.

An in aliquo casu infidelis habeat probabilitatem circa mysteria Fidei cum ignorantia invincibili? n. 15. & seqq. Obiectio solvitur. n. 20. & 21.

Licet infidelis habeat maiorem probabilitatem de sua secta, adhuc non excusatur à peccato infidelitatis. n. 22.

6. **V**era huius rei intelligentia consistit in cognoscendo discrimen, quod intercedit inter probabilitatem, quæ datur circa mysteria Fidei Catholicæ, & eam, quæ datur in alijs materijs moralibus. Hoc autem discrimen est, quod probabilitas, quæ invenitur in reliquis materijs moralibus, includit ignorantiam invincibilem, probabilitas autem apparens, quæ datur in intellectu infidelis circa objecta Fidei Catholicæ, includit ignorantiam, sive incertitudinem vincibilem. Est autem certum apud omnes, quod ignorantia invincibilis excusat à peccato, non autem ignorantia vincibilis.

7. Quod autem probabilitas, quæ datur in infideli circa mysteria Fidei, includat ignorantiam, sive incertitudinem vincibilem, manifestum est. Nam tunc datur ignorantia vincibilis, quando oritur dubitatio, vel formido circa præceptum, circa quod potest adhibere maiorem diligentiam, ut perveniat ad certitudinem: sed infidelis habens probabilitatem circa mysteria Fidei, dubitat, aut saltem formidat circa eiusmodi mysteria, & potest adhibere maiorem diligentiam, ut perveniat ad certitudinem, quam infalibiler assequetur, si sincero animo quærat veritatem, conferendo cum viris doctrinæ Catholicæ peritis, & exorando Deum: ergo eiusmodi probabilitas includit ignorantiam vincibilem.

8. Itaque cum quis habet ignorantiam vincibilem de aliquo præcepto, tenetur præstare maiorem diligentiam, ut perveniat ad certitudinem, vel sequi strictiorem partem: habet enim dubium practicum, quo debet quis, vel conari ad certitudinem, vel sequi tutiorem partem. Ita qui dubitat an cras sit dies festus, in quo urgeat præceptum audiendi sacrum, tenetur vel ad procurandam certitudinem obligationis, vel hac non procurata,

ad audiendum Sacrum. Sic etiam si in quæstione morali, in qua Theologus habet probabilitatem, daretur spes perveniendi ad certitudinem, non excusaretur à peccato, ex eo quod duceretur eâ opinione probabili. Quia ignorantia, quæ tunc inveniretur in eâ opinione probabili, esset vincibilis. Ideo autem in quæstionibus moralibus licet nobis sequi opinionem minus probabilem, quia post multam discussionem Theologorum, nulla est spes perveniendi ad certitudinem; quare tunc licitum est sequi ductum rationis vere probabilis, & dignæ viro prudenti.

9. Quod autem in prædictis opinionibus moralibus ignorantia, quæ invenitur, sit invincibilis, clarissime constat ex ijs, quæ docui in 1. part. Crif. Theol. disp. 15. cap. 3. art. 3. & 4. & cap. 9. Nam, ut constat ex S. Thoma quodlibet 8. art. 15. tunc datur error invincibilis excusans à peccato, quando scilicet procedit ex ignorantia eius, quod quis scire non potest, vel scire non tenetur. Quæ sunt verba S. Thomæ, quem omnes Theologi sequuntur. Cum ergo Theologus in quæstione utrimque probabili non possit scire, quæ pars sit vera, & ex adiuncta ratione probabilis sufficienter determinetur intellectus prudens, inde est, quod habeat ignorantiam invincibilem excusantem à peccato.

10. E contra infidelis, qui habet probabilitatem circa mysteria Fidei, potest præstare maiorem diligentiam, ut perveniat ad certitudinem, atque adeo ignorantia eius est vincibilis. Et si non præstat eam diligentiam, est culpabilis, quia in re tanti momenti non facit totum id, quod facere potest.

11. Hinc inferitur, quod infidelis habens maiorem probabilitatem circa mysteria Fidei, & minorem circa objecta suæ sectæ, si tunc præstet omnem

omnem debitam diligentiam pro inveniendâ certitudine, pro tunc non peccat; ut constat ex dictis.

12. Hæc videtur fuisse mens P. Thomæ Sanchez lib. 2. Summæ cap. 1. num. 6. his verbis: *Addo, saltem hæc iniectura prudens dubium, ut teneatur infidelis indagare veritatem; orationibus lucem à Deo petendo, ne sit de inceptis ignorantia culpabilis.*

13. Dices. Ergo quando infidelis præstat omnem debitam diligentiam pro inveniendâ certitudine, si pro tunc non peccat, excusabitur pro tunc à peccato infidelitatis ductus ex illa opinione minus probabili de bonitate apparente suæ sectæ erroneæ: ergo iam hæc doctrina coincidit cum hac 4. propositione damnata; atque adeo incurrit damnationem eius.

14. Respondetur. Tunc quidem excusari à peccato infidelitatis, sed non propter opinionem minus probabilem; sed quia præstat debitam diligentiam, ad quam obligat status dubij practici. Quod clare cernitur in hoc exemplo. Petrus dubitat, an crastina die urgeat præceptum audiendi Missam, & audit ab vno viro partem negativam obligationis, quod sufficit illi ad habendam pro tunc probabilitatem de non obligatione. Et quidem si non præstat maiorem diligentiam ad vincendum dubium, & elicit oppositum non audiendi, manifestum est, quod peccat. Quod si maiorem adhibet diligentiam, cum proposito non audiendi, si certo invenerit non urgeat præceptum, tunc non peccat. Sed numquid excusatur à peccato propter illam probabilitatem, quam cum formidine hausit ex testimonio illius hominis? Minime. Excusatur enim, quia præstat debitam diligentiam ad habendam certitudinem de præcepto, ad quam obligat illud dubium practicum.

15. Dices iterum. Quid, si infidelis imbutus opinione minus probabili

de rectitudine suæ sectæ, putet invincibiliter, se non posse ascendere ad maiorem certitudinem? Tunc enim excusabitur à peccato infidelitatis ductus ex sua opinione minus probabili; quod est contra præsens decretum.

16. Respondeo primo, hoc non posse cadere, nisi in stolidissimum, nam vel præstat maiorem diligentiam, vel non præstat, pro inquirenda veritate? Si primum, dum præstat illam, quomodo potest putare, quod non potest præstare? Si non præstat, quomodo potest scire, quod sit impossibile ascendere ad maiorem certitudinem; cum id aliunde constare non possit, nisi ex ipsa adhibitione maioris, & maioris diligentiae?

17. Sed quia plurimi infideles sunt stolidissimi, respondeo secundo, etiam hanc ignorantiam esse vincibilem. Etenim quando mysteria Fidei proponuntur infideli, Deus immittit illustrationem intellectui, & inspirationem, quæ inclinat voluntatem ad credendum: cum ergo infidelis in his circumstantiis titubet, & formidet circa suam sectam, impossibile est, quod non etiam titubet, & formidet circa eam apprehensionem [quod non potest pervenire ad maiorem certitudinem.] cum ipsa titubatio, & formido faciat intellectum esse sollicitum de veritate cognoscenda.

18. Dices tertio. Solum in dubio practico tenemur, vel inquirere certitudinem, vel sequi partem tutiorem; sed ubi datur probabilitas, non datur dubium practicum; hoc enim deponitur per rationem probabilem: ergo forte non est casus dubij practici.

19. Respondetur, quidquid sit de modo loquendi; an ea incertitudo, quæ datur in opinione probabili, sit dubium, nec ne; non potest dubitari, quod quando in opinione probabili datur incertitudo, & simul spes assequendi certitudinem, ea incertitudo

est vincibilis; & si non adhibetur diligentia ad assequendam certitudinem, est culpabilis. Opinio probabilis est, quod liceat pictori pingere in die festo, quia probabile est, picturam non esse opus servile. Ideo autem est licitum, quia id est invincibiliter incertum. Nam si esset spes perveniendi ad certitudinem eius veritatis, & non præstaretur diligentia ad eam assequendam, non excusaret probabilitas.

20. Dices quarto. Videtur incompossibile cum doctrina tradita, quod infidelis, cui solum probabiliter proponitur mysterium Fidei, teneatur, vel ad credendum, vel ad præstandam maiorem diligentiam; quomodo enim potest obligari ad credendum, etiam sub disiuncto, mysterium, quod non proponitur vt certum?

21. Respondeo, quando præceptum ex genere suo obligat sub disiuncto ad vnum è duobus, & non potest hic & nunc exequi vnum illorum, tenetur homo ad exequendum determinate illud alterum: v. g. Sacerdos tenetur in die festo, vel celebrare Missam, vel eam audire. Quod si ratione alicuius impedimenti non potest illam celebrare, tenebitur determinate ad illam audiendam, si ad auditionem non extenditur illud impedimentum. sic similiter cum infidelis habet eam probabilitatem apparentem de mysterijs Fidei, habet, vt diximus, ignorantiam vincibilem, ex qua oritur dubium practicum: ex hoc autem dubio oritur obligatio vel ad procurandam certitudinem, vel eligendum quod tutius est; & consequenter infidelis ex ratione generali dubij practici tenetur vel ad adhibendam diligentiam pro certitudine assequenda, vel ad credendum. Si autem hic & nunc non est possibilitas ad credendum, tenetur determinate ad præstandam debitam diligentiam; qua adhibita habebit à Deo lumen Fidei, quo possit credere,

22. Inferitur etiam ex dictis, quod si infidelis habeat maiorem probabilitatem apparentem de rectitudine suæ sectæ erroneæ, & minorem de veritate mysteriorum Fidei, adhuc non excusabitur à peccato infidelitatis, nisi præstet omnem diligentiam, vt perveniat ad certitudinem; neque ex illa maiori probabilitate excusabitur. Ratio ex dictis est: nam infidelis positus in conflictu opinionum adversantium in materia, in qua, si præstet debitam diligentiam, potest pervenire ad certitudinem, vtique habet ignorantiam vincibilem: ergo si non nitatur vincere illam, peccabit.

CAPVT III.

An incurrat hanc damnationem opinio communis, quæ docet, ad assensum Fidei non sufficere probabilitatem, sed requiri evidentiam credibilitatis?

SUMMARIVM.

Mysteria Fidei sunt evidenter credibilia. n. 23. Item evidenter credenda. n. 24.

Communis sententia docet, ad conversionem infidelis requiri in eo evidentiam credibilitatis. n. 25.

Quod definit Pontifex probabilitatem circa Fidem sufficere, vt infidelis obligetur præcepto credendi, quidam censent. n. 26.

Fundamentum eius assertionis. n. 27.

Sententia postulans evidentiam credibilitatis, vt infidelis teneatur præcepto credendi, non subiacet huic damnationi. n. 28.

Bene stat requiri evidentiam credibilitatis, & quod ignorantia vincibilis sit culpabilis. Ibidem.

Quod opinio docens, infidelem teneri ad credendum cum sola probabilitate

tate

tate, subiaceat damnationi propositionis 21? num. 30.

Obiectio proposita num. 27. solvitur. num. 31.

23. **C**onveniunt Theologi in eo, quod mysteria Fidei Catholicae sunt evidenter credibilia, id est, evidenter digna, quae à quolibet viro prudenti credantur. Sunt enim tot, tantaeque motiva ad hanc persuasionem promovendam, ut qui eis resistunt, imprudentissimi, & obstinatissimi censendi sint.

Caram. 24. Caramuel pro subtilitate sui ingenij non est contentus eo termino credibilitatis: quare in Theolog. intention. lib. 4. num. 1732. præter evidentiam credibilitatis, necessarium esse ducit admittere evidentiam *credenditatis*; id est necessitatis credendi, quod etiam docuerat in Theol. fund., à quo videntur non dissentire reliqui Theologi; nam in explicanda evidentia huius credibilitatis mysteriorum Fidei, pro necessitate credendi arguunt. Quia cum afferant plurima motiva suadentia veritatem nostrae Fidei Catholicae; illa quidem cum evidentia sint, saltem moraliter, & necessariam consequentiã importent, fit, eis argumentis evidenter probari, quod necessario credenda sunt. v.g. In Ecclesia, in qua est omnimoda sanctitas doctrinae necesse est, quod sit etiam vera fides: erga mysteria eius Fidei non sunt solum evidenter credibilia, sed etiam evidens est, esse necessario credenda. Et ideo S. Thomas 2. 2. q. 1. art. 5. ad 1. indifferenter vtitur ijs vocibus *credibilia, & credenda*; illis verbis: *Infideles eorum, quae sunt Fidei, ignorantiam habent, quia nec vident, nec sciunt ea in se ipsis, ut cognoscant, ea esse CREDIBILIA. Sed per hunc modum Fideles habent eorum notitiam, non quasi demonstrative, sed in quantum per lumen Fidei vident esse CREDEN-*

D.A. Et P. Suarez de Fide disp. 4. sect. 2. num. 7. ait: *Conclusio, non solum debere obiectum Fidei esse evidenter credibile; verum etiam requiri, quod secundum rationem naturalem tale obiectum sit CREDENDUM.*

25. Infidelis ut à sua prava secta convertatur ad veritatem Fidei Catholicae, communis sententia Theologorum docet requiri in eo evidentiam credibilitatis; quod praecipue sustinendum videtur respectu illorum infidelium, qui cum perspicacia intellectus praediti sint, adhærent tenaciter erroribus suae sectae. Necesse est enim, quod instructor, vel concionator convincat intellectum infidelis, vel certe quod ex illustratione interna, quam Deus infundit, maneat certus de necessitate credendi obiecta Fidei. Et ita S. Thom. in quaest. cit. art. 4. ad S. Tho. 2. ait: *Non enim crederet, nisi VIDERET, ea esse credenda, vel propter evidentiam signorum, vel propter aliquid huiusmodi.* Quæritur ergo, an hæc sententia Theologorum subiaceat huic damnationi quartae propositionis.

26. Et quidem Lumbier citatus *Lumb.* cap. 1. existimat definitum esse ab Innocentio XI, probabiliorum opinionem de veritate Catholicae Fidei sufficere infideli, ut obligatus maneat præcepto credendi, & ideo peccare peccato infidelitatis, si re ipsa non credat.

27. Et videtur suffragari argumentum hoc. Nemo peccat peccato infidelitatis, donec obligetur præcepto credendi; sicut nemo peccat omissione Missae, nisi obligetur præcepto audiendi Missam: sed infidelis, qui habet opinionem probabiliorum de veritate Fidei Catholicae, quamvis habeat opinionem minus probabilem de rectitudine suae sectae, iuxta damnationem contentam in hoc decreto, si non credat, peccat peccato infidelitatis: ergo infidelis habens talem opinionem probabiliorum, obligatur præcep-

to credendi; ergo falsum est, & huic damnationi subiectum, quod non obligatur præcepto credendi, nisi habeat evidentiam credibilitatis, vel, vt loquitur Caramuel, credenditatis.

28. Sit conclusio. Sententia communis, quæ postulat evidentiam credibilitatis, vt infidelis teneatur præcepto determinato credendi, non subiacer huic damnationi. Demonstratur conclusio primo. Hæc sententia communis optime stat, & componitur cum hac ipsa damnatione: ergo non incurrit damnationem. Consequentia patet: quia quæ sibi contradicunt, non componuntur. Probatur antecedens: nam optime stat, quod ad obligationem credendi requiratur ea evidentia credibilitatis, & quod ignorantia vincibilis talis obligationis sit culpabilis. Id enim commune est reliquis præceptis. Nam vt obliget præceptum audiendi Missam, per se requiritur certitudo præcepti; & tamen qui cum ignorantia vincibili omisit auditionem Missæ, peccavit; & ea ignorantia fuit culpabilis, quia vincibilis.

29. Confirmatur. Nam, vt dixi cap. præced. vincibilis ignorantia præcepti obligat ad vnum ex duobus, vel ad adhibendam sollicitè diligentiam pro comperienda veritate; vel ad exequendum materiam præcepti: sed vt cap. præced. probavi, infidelis, qui non habet evidentiam credibilitatis, sed solam probabilitatem, habet ignorantiam vincibilem: ergo tenetur ad vnum è duobus, vel ad credendum, vel ad præstandam debitam diligentiam pro veritate comperienda: ergo non tenetur determinate ad credendum: ergo solum tenetur determinate ad credendum, quando absque titubatione, & formidine certus est de tali credibilitate.

30. Demonstratur secundo conclusio. Nam opinio, quæ affirmat, infidelem cum sola cognitione proba-

bilior de revelatione Dei teneri ad credendum assensu supernaturali, subiacer damnationi propositionis 21. quæ ita se habet: *Assensus supernaturalis, & utilis ad salutem stat cum notitia solum probabili revelationis; imo, cum formidine, qua quis formidet, ne non sit locutus Deus.* Etenim notitia probabilior, quam acquirit infidelis, non excedit metas probabilitatis; atque adeo ea notitia est solum probabilis: ergo si in tali casu infidelis tenetur ad credendum fide supernaturali, & re ipsa implet eam obligationem; habebit assensum supernaturalem cū sola notitia probabili revelationis. Imo cum notitia probabilis, aut probabilior non excludat formidinem, poterit habere eiusmodi assensum supernaturalem compositum cum tali formidine. Ecce quomodo ea doctrina Lumbierij, & aliorum exposita maneat damnationi propositionis 21. De quo vberius dicam in disert. 14. ad eam propositionem 21. cap. vlt.

31. Ad obiectionem proxime oppositam respondeo ex dictis, non solum peccari contra præceptum Fidei, quando quis habens sufficientem notitiam non credit; sed etiam quando habet ignorantiam vincibilem, & non contendit illam vincere, modo explicato. Quod commune est reliquis præceptis.

CAPVT IV.

Refellitur placitum Filguera circa explicationem huius quartæ propositionis.

SYMMARIVM.

Argumentum Filguera contra propositionem damnatam. n. 32.

Discutitur, & impugnatur. n. 33. & seq. Infidelis non peccat in eo, quod mysteria Fidei solum sibi proponantur

tur, ut probabilia. n. 33.

Satisfit argumentum Filguera. n. 38.

Filguera in fine expositionis huius propositionis probat falsitatem propositionis damnatae in haec verba: [Propositionis damnatae falsitatem sic demonstro: quia obiecta, & mysteria Fidei Catholicae sunt evidenter credibilia, sicque intellectus evidenti credibilitate obiecti ita ducitur ad assensum, ut prudenter nequeat dubitare, aut formidare de illius veritate. Sed infidelis ductus opinione minus probabili, vel probabiliore, non potest non habere formidinem, & incertitudinem necessario imbitam in quacumque opinione, alioquin non esset opinio: ergo infidelis non credens, praedicta opinione ductus, a peccato infidelitatis non excusabitur. Probatur consequentia: nam evidentia credibilitatis se ipsa partem oppositam reddit evidenter incertam, & incredibilem, & per consequens falsam, & improbabilem, & sic non poterit actum Fidei supernaturalis elicere ille, cui tamquam probabilis, seu probabilior ipsi fuerit proposita, quare ex hoc capite ad illam amplectendam non tenebitur.] Hucusque argumentum Filguerae.

33. Sed haec longe abest a demonstratione; eius enim consequentia ne probabiliter quidem infertur ex antecedenti. Quod sic ostendo primo. Ideo enim, iuxta hunc Authorem, infidelis peccat peccato infidelitatis, quia habet opinionem probabilem, aut probabiliorem de credibilitate verae Fidei, contra evidentiam credibilitatis, quam in se habent Fidei mysteria: sed haec ratio nullius momenti est: ergo haec ratio est insufficientis, ut infidelis in hoc casu arguatur de peccato infidelitatis. Maior est illius Authoris.

34. Probatur minor. Quod mysteria Fidei in se sint evidenter credibi-

lia, & ex se reddentia oppositam partem improbabilem, & certo falsam, nihil prodest, ut moveatur intellectus infidelis ad cognitionem evidentem, nisi eius intellectui proponatur ut evidentia; nihil enim prodest, quod Sol in se fulgentissimus existat in nostro hemisphaerio, ad hoc ut ego latitans in obscurissimo, & omnino clauso loco sciam, solem esse in nostro hemisphaerio: sed in hoc casu non proponitur intellectui infidelis, ut evidens credibilitas Fidei; cum supponamus, ei proponi dumtaxat ut probabilem: ergo quod mysteria Fidei in se sint evidenter credibilia, nihil prodest ad hoc, quod iste infidelis in hoc casu peccet peccato infidelitatis.

35. Ostendo secundo. Infidelis non peccat in eo, quod sibi est impossibile: sed infideli, cui solum proponitur ut probabilis, aut probabilior credibilitas mysteriorum Fidei, impossibile est pro eo instanti, quod proponatur ut evidens; ergo infidelis non peccat in eo, quod sibi non proponatur ut evidens: ergo licet in se sint evidenter credibilia mysteria Fidei, non peccat infidelis ex eo capite, quod habeat opinionem probabilem credibilitatis, & non evidentem. Maior ex terminis patet.

36. Probatur minor. Quia quando infidelis audit mysteria Fidei, & est in deliberatione, non est illi liberum, quod non occurrant menti eius difficultates, quarum solutio illum lateat: ergo pro eo instanti non est in potestate eius, quod illi proponantur mysteria, ut evidenter credibilia: ergo illi impossibile est pro eo instanti, quod proponantur ut evidenter credibilia.

37. Verum quidem est, quod si perseveret, praestando sollicitè diligentiam debitam ad assequendam certitudinem, ad illam perveniet; cum Deus infundat illustrationem ad roborandum intellectum, & inspirationem

ad invitandam voluntatem. In eo autem instanti, in quo supponimus, illi proponi eam credibilitatem vt mere probabilem, non est sub libertate eius, quod sibi proponatur vt evidens. Peccat quidem peccato infidelitatis, si nō conatur ad habendam certitudinem in re tanti momenti: & si conatur ad illam, excusatur a peccato infidelitatis, non quia ducitur opinione probabili, quæ quidem includit ignorantiam vincibilem, sed quia non præstat diligentiam, ad quam tenetur pro assequenda certitudine; vt constat ex dictis.

38. Ad argumentum Filguerae initio huius capitis propositum respondeo distinguendo maiorem: mysteria Fidei ita sunt evidenter credibilia, vt intellectus prudentis nequeat dubitare, aut formidare de illis, [Si intellectui proponantur vt euidencia,] concedo; [Si proponantur vt mere probabilia,] nego. Cum ergo infideli non proponantur vt euidencia, sed vt mere probabilia, vt casus ipse supponit, non potest esse culpabilis ex eo capite euidens credibilitatis non adquisita. Ad probationem consequentia eodem modo distinguendum est antecedens: euidencia credibilitatis se ipsa reddit partem oppositam certo falsam, [Si vt talis pronatur intellectui,] concedo; [Si credibilitas proponatur vt mere probabilis,] nego. Quod satis constat ex dictis.

CAPVT V.

Quomodo non satisfaciat tertius dicendi modus cap. I. propositus?

SUMMARIUM.

An ex maiore probabilitate veritatis Catholica teneatur infidelis deserere suam sectam? n. 39.

Præceptum Fidei negativum obligat ad non formidandum. Et quid inde contra eum dicendi modum? n. 40.

Quando proponitur infideli veritas Catholica vt probabilis, opposita etiam proponitur vt talis. n. 41.

Propositio probabilis affert formidinem actualem. n. 42.

In ea hypotesi habet infidelis formidinem de utraque parte. n. 43.

Infidelis non tenetur deserere suam sectam per credulitatem mere probabilem de falsitate illius. n. 45.

Dum habet meram probabilitatem de veritate fidei, non potest deserere suam sectam per credulitatem certam de illius falsitate. n. 46.

Confirmatio eiusdem argumenti.

Hozes.

39. **T**ertius modus dicendi relatus cap. I. quem defendit Hozes, est, infidelē, cui proponitur nostra Fides Catholica, vt probabilior quam sua secta, non teneri, nec posse elicere actum positivum Fidei; quia opinio probabilis, aut probabilior, cum affert formidinem de objecto, non potest componi cum actu positivo Fidei; hic enim actus omnino excludit formidinem: teneri tamen infidelem, statim ac fides Catholica sibi proponitur vt probabilior, deserere infidelitatem suam, & implere præceptum negativum, quod consistit in eo, quod quis non præstet assensum contrariū mysterijs Fidei.

40. Sed hæc duo asserta non bene coherere, & consequenter non esse conformia huic damnationi, sic ostendo primo. Nam præceptum negativum ortum ex virtute Fidei non solum obligat ad non contrahendum assensum contrarium mysterijs Fidei, sed etiam ad non habendum dubitationem, neque formidinem: sed dum infidelis habet opinionem probabilem, aut probabiliorem de mysterijs Fidei, non potest teneri ad non formi-

dandum de mysterijs Fidei : ergo dum habet opinionem probabilem , aut probabiliorem de mysterijs Fidei, non tenetur ad implendum præceptum negativum ortum ex virtute Fidei. Consequentia est inevitabilis , & Maior apud omnes Theologos certissima. Nec minus certa est Minor. Nam dum infideli proponitur veritas Fidei vt mere probabilis, non potest non habere, formidinem; quæ opinioni mere probabili annexa est: si autem necesse est, pro illo nunc habere formidinem, quomodo potest obligari ad non habendam illam; cum obligari non possit ad impossibile?

41. Ante secundam demonstrationem præmitto primo, quod quoties vna propositio est probabilis, eius contradictoria non potest esse certo falsa, sed necessario debet esse probabilis, saltem negative: vt late ostendi in 1. part. Cris. Theolog. disp. 4. num. 6. Dicitur autem probabilis negative, quæ non est certa, nec certo falsa, quavis careat fundamento gravi. Hinc fit, quod si mysteria Fidei proponuntur infideli vt mere probabilis, aut probabiliora, enunciatio contradictoria veritati eorum mysteriorum debet etiam proponi probabiliter, saltem negative. Et vt in plurimum contingit, quod quando infideli proponitur veritas Fidei vt probabilis, sua etiam secta illi proponitur vt probabilis positive; si enim non proponeretur sua secta vt probabilis, nullam haberet difficultatem in eo, quod sibi proponeretur vt certa veritas Fidei.

42. Præmitto secundo, omnem propositionem probabilem, sive cognitionem de obiecto probabiliter proposito (quæ non est simul coniuncta cum cognitione certa, aut evidenti de eodem obiecto) semper affert formidinem actualem. Nam si illam non haberet, id esset assentiri firmiter obiecto & obiectum tanquam certum propo-

ni intellectui.

43. Ex his colligitur, quod infidelis, cui proponitur veritas Fidei vt probabilis, vel vt probabilior; sua etiam secta proponitur vt probabilis, licet etiam vt minus probabilis. Quod si habet probabilitatem apparentem de veritate suæ sectæ, habet etiam probabilitatem de falsitate eiusdem sectæ. Ex quo tandem fit, quod illi proponitur vt probabilis tam falsitas, quam veritas suæ sectæ, & quod habet formidinem de vtraque.

44. Hinc efformatur secundum argumentum. Nam quando infideli proponitur vt probabilior veritas Catholica, & vt minus probabilis sua secta, vel tenetur deserere suam sectam per credulitatem probabilem de falsitate illius; vel per credulitatem firmam & certam de tali falsitate. Quidquid dicatur, repugnat: ergo pro tunc, id est, dum persistit in eo cognitio mere probabilis, non tenetur deserere suam sectam, sed conari ad maiorem investigationem, modo explicato.

45. Minor probatur. Nam si dicatur primum, nempe quod infidelis tenetur deserere sectam suam per credulitatem mere probabilem de falsitate illius; id non est deserere illam, quia adhuc formidat dicens: [mea secta falsa est, sed potest contingere, quod non sit falsa.] Dum ergo non relinquit illam firmiter, dici non potest, quod absolute illam deserit, aut quod tenetur quidem maiorem diligentiam adhibere ad investigandam veritatem. Quod si confusus ea probabilitate apparente circa veritatem suæ sectæ, nolit adhibere maiorem diligentiam, sed sic persistere, peccabit gravissime, nec per illam probabilitatem excusabitur à peccato infidelitatis, vt iam dixi.

46. Si vero dicatur secundum, quod tenetur deserere sectam suam per credulitatem certam de falsitate suæ sectæ: id clarius constat, esse fal-

sum pro eo tunc, in quo perstat mera probabilitas maior de veritate nostræ Fidei: quia pro tunc habet probabilitatem suæ sectæ, & formidinem de veritate eius: formido autem actualis de veritate suæ sectæ, aut de falsitate illius excludit certitudinem de eodem obiecto, vt evidens est.

47. Confirmatur. Nam si infidelis in ea hypothese tenetur deferere, suam sectam; id debet esse, credendo, illam esse falsam: ergo vel debet credere vt certum, eam esse falsam; vel id debet credere solum probabiliter? Si dicas, debere id credere tamquam certum, contra est: nam in ea hypothese nulla cognitio ponitur in eo infideli, nisi probabilis: atqui per cognitionem dumtaxat probabilem non potest fieri certus de falsitate suæ sectæ: ergo in ea hypothese non tenetur pro tunc credere vt certum, eam sectam esse falsam: Si vero dicas, quod tenetur credere dumtaxat probabiliter, suam sectam esse falsam; id non est deferere suam sectam: non enim deferit illam, dum iudicat, illam esse probabilem.

DISERTATIO VI.

Quo tempore obliget præceptum dilectionis Dei?

CAPVT I.

Referuntur tres propositiones damnatae, & notantur aliqua.

NON EGET SVMMARIO.

1. **Q**uinta propositio ex damnatis, hæc est. *An peccet mortaliter, qui actum dilectionis Dei semel tantum in vita eliceret, condemnare non audemus.* Sexta est.

Probabile est, ne singulis quidem rigoroſe quinquennijs per ſe obligare præceptum charitatis erga Deum. Septima est. *Tum ſolum obligat, quando tenemur iuſtificari, & non habemus aliam viam, qua iuſtificari poſſimus.*

2. Damnat ergo Pontifex propositionem, quæ docet, solum esse obligationem gravem eliciendi actum dilectionis Dei semel tantum in vita, & quæ docet, eam non esse condemnandam, scilicet de improbabilitate, aut alia censura Theologica. Item eam, quæ docet tamquam probabile, ne singulis, quidem quinquennijs esse obligationem præcepti per se, eliciendi actum dilectionis Dei. Et dicit, *per se*, nam propter aliud præceptum implendum, non negat ea propositio, posse advenire obligationem dilectionis Dei, puta cum quis Minister Ecclesiæ vult conficere Sacramentum. Item damnat eam propositionem, quæ docet, nullam esse obligationem eliciendi actum dilectionis Dei, nisi quando quis tenetur procurare iustificationem, & non est aliud medium iustificationis, quo possimus gratiam iustificationis consequi.

3. Emmanuel de Filguera septimam propositionem attribuit P. Ioãnis Azor tom. 1. lib. 9. cap. 4. q. 1. In quo quidem præfata propositio, vt iacet, reperitur; advertendum tamen est, quod ibidem subiungit hæc verba: *Eiusmodi præceptum esse constitutum eo modo, quo diximus esse datum, & impositum divinitus Fidei præceptum, & Spei.* De præcepto autem Fidei hæc verba scripserat lib. 8. cap. 7. q. 6. *Sed queres, an fidelis, qui est gratia, & charitate Dei præditus, ita præcepto fidei teneatur, vt debeat certo aliquo tempore Fidei actum eliceret? Respondeo, actum Fidei esse nobis imperatum à Deo tamquam remedium necessarium ad iustificationem impij, tum fidelis, tum infidelis. Et proinde mandatum*